

- Какви гаранции има, че трети страни ефективно управляват собствените си рискове, включително бизнес устойчивост, киберсигурност и превенция на подкупи?
- Трети страни в съответствие ли са с новото законодателство, насочено към правата на човека?
- Оценява ли се рискът за доставчиците и третите страни в зависимост от тяхното географско разположение и сектор, и следователно чувствителността на рисковия профил на външни доставчици?
- Организацията убедена ли е, че нивото на риска, на което са изложени трети страни, е в съответствие с нейния „апетит към риска“?
- Организацията убедена ли е, че поведението на трети страни не оказва влияние върху репутационния риск?
- Имали организацията план за извънредни ситуации в случай на прекъсване на дейности от трета страна или инцидент, свързан с репутация?

„Под трети страни се разбира всичко от пенсионно администриране и части от финансовата дейност до все по-често замесеното управление на потребителски данни. Това ни препраща към Общ регламент относно защитата на данните (ОРЗД). Не само, че трябва да отговаряме на изискванията на потребителите, а и да не нарушаваме доверието им към нас, тъй като те ни поверяват личните си данни. Затова е важно да се гарантира, че трети страни управляват ефективно и надеждно данните на компанията. Ръководството понякога вижда риска като натиск, когато става въпрос за аутсорсинг, но това не винаги е така. Трябва да помогнем на ръководството да разбере рискът от трета страна за компанията и дали компанията е в крак с променящите се взаимоотношения.“

Директор „Одит“, Мултинационална холандска група за търговия на дребно.

Несигурност, породена от трети страни

Само 11,6% от фирмите се чувстват „напълно подготвени“, за да отговорят на повишената несигурност във външната среда, докато 72,3% се чувстват „частично подготвени“ и 16,1% „неподготвени“, за да отговорят на тази несигурност.

Източник: Deloitte

Превод: Венета Величкова

ПРОМЕНИ В РЕГУЛАЦИЯ

КОНТРОЛНИ И ОДИТНИ ДЕЙНОСТИ В ОРГАНИЗАЦИЯТА ПО ОТНОШЕНИЕ НА ДЪРЖАВНИТЕ ПОМОЩИ

автор: Младен Младенов (PhD, MPS, LL.M, MPF, MSM)

Въведение

В националната ни правна система е в сила един нов Закон за държавните помощи (ЗДП), обнародван в „Държавен вестник“, брой 85 от 24 октомври 2017 година. В този нормативен акт законодателят е направил сериозно усилие да уреди изцяло и трайно обществените отношения в институтите на правото, свързани с държавните помощи, като съобрази тази регламентация с правото на Европейския съюз и доразвие по качествено нов начин заварения правопорядък в тази област.

Доколкото обаче става въпрос за изключително сложни, многоаспектни и понякога – неподдаващи се на „твърда дефиниция“ взаимодействия в правото, икономиката и политиката, всички елементи на правни режими на държавните помощи в Европейския съюз имплицитно предполагат особено внимание от страна на организациите в публичния и в частния сектор.

Още тук е нужна изричната уговорка, че настоящето изложение няма да засяга въпросите, свързани с работата на министерството на финансите и на министерството на земеделието, храните и горите (администрации, подпомагащи органите с обща и специална компетентност в областта на държавните помощи по смисъла на чл.42, ал.1 от Закона за администрацията (ЗА) във връзка с чл.7 и чл.8 от ЗДП), Постоянното представителство на Република България към Европейския съюз (по аргумент от чл.46 от ЗДП), Държавен фонд „Земеделие“ (арг.чл.48, ал.2 и 3 от ЗДП) и Агенцията за държавна финансова инспекция (АДФИ), съобразно правомощията ѝ по чл.79, ал.1 и 2 от ЗДП. Тази проблематика би трябвало да е предмет на по-нататъшни изследвания от практическа и теоретична страна.

Контролните дейности, включващи писмени политики и процедури, като част от задълженията по управленската отговорност, са изключително важни по отношение на материята за

държавните помощи. Този извод се самоналага от само себе си с оглед гореказаното, но и като се отчитат сериозните публични ресурси, които (по принцип) се въвличат от всеки акт на държавна помощ. Именно затова, писмените политики и процедури на организациите в частния и в публичния сектор, касаещи държавните помощи, би трябвало да дават разумна увереност, че рисковете за правно несъответствие в тази материя са ограничени в допустимите граници, определени в процеса на управление на риска. Одитните дейности като част от системата за мониторинг на организационното управление и контрол със сигурност би трябвало да включват и правен и административен одит по материята на държавните помощи. Това би трябвало да се разглежда като добра бизнес и мениджърска практика, насочена към адекватно оценяване на функциониране на управлението и контрола във връзка с въпросите на държавните помощи и да се гарантира навременното актуализиране на вътрешноорганизационните правила, процедури и стандарти при промени в политическите, икономическите, законодателни и административни условия за предоставянето и получаването на държавните помощи.

Материята за държавните помощи е една от приоритетните политики на Европейския съюз изобщо, интегрирайки в себе си поначало отрицателни фундаменти на свободната пазарна икономика, изградена на общ конкурентен пазар – от една страна, и устойчивото развитие, еволюционният стремеж към благосъстояние, разумното държавно регулиране и взаимодействието между различните субекти към общи цели – от друга страна. Именно поради всичко изтъкнатото дотук, организациите в публичния и частния сектор би трябвало да обърнат по-особено внимание и да бъдат по-сериозно концентрирани върху проблематиката на контролните им дейности, свързани с държавните помощи. Поради различния ъгъл на разглеждане, те ще бъдат

условно разделени в настоящето изследване (на огледален принцип – в публичната и в частната сфера), което има за цел да даде насоки към навременен практически подход, с оглед актуална полезност за мениджърите, служителите с контролни функции, юристите и одиторите.

Организациите в публичния сектор

Организациите в публичния сектор по презумпция би трябвало незабавно след влизането в сила на който и да е законов режим не само да имат готовност за изпълнението му, но и реално да го изпълняват. Това произтича от конституционния принцип за управлението, по смисъла на чл.4, ал.1, изречение второ от Конституцията на Република България (КРБ). Затова, във връзка с новата правна уредба към държавните помощи, би трябвало да се действа според систематиката на изложението по-долу.

Първо, трябва да са разписани ясни, точни и детайлни процедури за разрешаване и одобряване за предоставяне на държавни помощи. Процедурите касаят цялото приложно поле на ЗДП, но задължително би трябвало да реферират към чл.13, 14 и 15 от закона. Неналичието на процедурите в тази насока и обем би предизвикало санкциите по чл. 67 от Глава девета „Административнонаказателни разпоредби“ от ЗДП, свързани с отговорност при неспазване на процедури по цитираните вече текстове от този законов акт. Същите трябва да съдържат и правила за предварително съгласуване по смисъла на чл.27 от ЗДП. Правилото изисква администраторът на помощ предварително да информира и да съгласува с министъра на финансите всяко намерение за предоставяне на нова държавна помощ и за изменение на съществуваща държавна помощ, когато държавната помощ попада в обхвата на общ регламент за групово освобождаване.

Също така, в тези процедури трябва да се акцентира на задължението по чл.34, ал.1 от ЗДП, което указва, че в срок до три работни дни от предоставянето на помощ, попадаща в обхвата на регламент за минимална помощ, администраторът на помощ информира министъра на финансите, съответно министъра на земеделието, храните и горите. Всички приложими разпоредби на Глава пета на ЗДП трябва да намерят своето място именно в тези процедури.

Тези процедури обаче трябва да са съобразени и със Закона за финансовото управление и контрол в публичния сектор (ЗФУКПС), Закона за вътрешния одит в публичния сектор (ЗВОПС), Закона за публичните финанси (ЗПФ), Закона

за обществените поръчки (ЗОП) и всички други приложими към конкретния случай на налична държавна помощ законови нормативни актове. По същия начин, съотносимите подзаконови нормативни актове винаги трябва да бъдат взети предвид. Нещо повече – тези писмени процедури трябва да отчитат всички методологически ръководства, въпроси и отговори, указания, насоки, становища и други подобни от страна на администрациите на националните органи с обща¹ и със специална² компетентност, които отговарят за наблюдението, прозрачността и кординацията на държавните помощи. Тези администрации към министри (министерства по смисъла на чл.42, ал.1 от Закона за администрацията (ЗА) имат своите структурни звена, които се специализирани именно в тази материя. Затова всички техни виждания, под каквато и да е форма, трябва да бъдат отразени в горните процедури.

Тези възгледи, които сами по себе си не са нормативни актове в същинския смисъл на това разбиране, все пак имат прави последици – от спазването или от неспазването им. Затова те попадат в обхвата на т.н. *Soft Law* – в случая могат да се считат за предварителен указател (регулировчик) за нюансите на разбиране от страна на администрацията във връзка с приложимата правна материя. Контролът и надзорът за наличието, законосъобразността, актуалността, пълнотата и качеството на писмените процедури в съответната организация на публичния сектор ще се осъществи както от специализираните държавни органи, така и от съответния ръководител на организацията, главния секретар, вътрешния одит, инспектората и съответните служители, на които по силата на законова разпоредба, на длъжностна характеристика или по пътя на изричното възлагане от страна на органа на власт са вменени задължения във връзка с изготвянето и актуализирането на процедури за разрешаване и одобряване за предоставяне на държавни помощи в организацията от публичния сектор.

1 Министерство на финансите, дирекция "Държавни помощи и реален сектор", <http://stateaid.minfin.bg/bg/page/468>

2 Министерство на земеделието, храните и горите, дирекция „Държавни помощи и регулации“, <http://www.mzh.government.bg/MZH/bg/Structure/DPR.aspx>

Второ, трябва да е налично предварително писмено разделяне на отговорностите във връзка с държавните помощи по начин, който не позволява един служител едновременно да има отговорност по одобряване, изпълнение, осчетоводяване и контрол. Това е така, в модерните организации – особено в публичния сектор – действията принципът на „разделение на отговорностите“ (*Separation of Duties*). Практиката многократно е доказвала, а теорията неопорно е обосновавала, че не бива различни фази на процеса на дейност да се концентрират във ръцете на едно и също лице. Противното би означавало освен неефективност, необективност и пристрастност, но също така и възможност за избуяване на корупционни практики, злоупотреба с власт и незаконосъобразност в различните й измерения.

При държавните помощи този управленски, одиторски, контролен, надзорен и бюджетен принцип би трябвало да се тълкува и прилага дори по-стриктно, тоест – по-широко – в смисъл, че всички „играчи“ по процедурите на държавна помощ трябва да са наясно още преди първоначалния момент на „встъпването им на сцената“ със своите задължения. Това означава „разпределяне на задълженията“ не само в организацията, а и със и между лица извън организацията.

Обратното би било нарушение дори само от формална страна – например неопределяне на администратор по смисъла на чл. 65 от ЗДП. Тази разпоредба препраща към чл.11 от закона, който е в смисъл, че държавна помощ или минимална помощ се предоставя с акт за предоставяне, в който се определя администратор на помощта. От своя страна, и имплицитно, и експлицитно чл.11 препраща към чл.9 от ЗДП, където могат да се открият множество правни субекти, в зависимост от различните ситуации на предоставяне, управление или разработване на държавни помощи. Така например, налице е широко легално разбиране, че администратор на помощ е лице, което предоставя или управлява, включително разработва държавна помощ или минимална помощ, освен когато в закон е предвидено друго. Тук би могъл да попадне който и да е правен субект, без значение за неговата правно-организационна форма.

Малко повече конкретика е налице в хипотезата, когато държавната помощ или минималната помощ се предоставя от лице, спрямо което публичен орган има доминиращо влияние, администратор на помощта е доминиращият публичен орган. Тук правният субект е предварително „ос-

ветен“ на основата на йерархични отношения. Също така законодателно селектиране е налице, когато държавната помощ или минималната помощ се предоставя с акт на Министерския съвет, администратор на помощта е министърът или друг публичен орган, който е отговорен за изпълнението на съответната държавна политика в сектора, в който помощта се предоставя. По подобен маниер се постъпва, когато държавната помощ или минималната помощ се предоставя от орган, управляващ оперативна програма, или от орган - програмен оператор на програма, администратор на помощта е органът, отговорен за управлението и изпълнението на програмата. По-сложна би била ситуацията, когато би трябвало да се действа в условията на дискреция – когато администраторът на помощ може да възложи част от функциите си по този закон на публичноправна организация, публичен орган или публично предприятие, което носи отговорност като администратор на помощ за възложените функции и изпълнява свързаните с тях задължения спрямо получателя на помощта. Тук важна е преценката, но тя не може да бъде произволна, а на базата на целесъобразност в рамките на закона. Това означава че всички предварителни и последващи надзорни, контролни и одитни процедури би трябвало да дават достатъчно гаранции, че няма да се допусне евентуална незаконосъобразност във връзка с администрирането на държавните помощи. Това би било постигнато в сериозна степен, ако се знаят действителните отговорници и конкретно предвидените неблагоприятни последици за тях от неспазването на предписанията, касаещи държавните помощи.

Трето, би трябвало да се разработят правила за достъп до активите и информацията, които биха могли да реферират към държавни помощи. Действително, става въпрос за *предварителна преценка на всички възможни хипотетични случаи* на държавни помощи, през призмата на достъп до активите и информацията на организацията. Това следва от изрични законови изисквания. Например, чл.18 от ЗДП налага императивно очакване към администратора за наличието на капацитет по отношение на материята на държавните помощи. Разпоредбата е в смисъл, че администраторът на помощ е длъжен да осигури и поддържа достатъчен капацитет за осъществяване на дейностите по планиране, разработване, уведомяване, документизиране, предоставяне и управление, докладване и контрол на предоставянето на държавни помощи и минимални помощи, а също така е и длъжен да

определи необходимите мерки за изпълнение на дейностите съобразно обема и спецификата на администрираните помощи, като включва най-малко техническа, кадрова обезпеченост и мерки за съхранение на информация. Затова активите на организацията – „най-малко технически и кадрови“ трябва предварително да са адекватни на високите регулативни изисквания на ниво европейско и национално законодателство по отношение на държавните помощи. Тази обезпеченост е от категорията на **безусловно задължителната нормативна изискуемост**.

След влизането в сила на ЗДП всяка организация в публичния сектор е задължена да поддържа горния капацитет *ex lege* и *in abstracto*, т.е. без значение дали вече е администрирала, администрира или в близко бъдеще ще администрира държавна помощ. Наличието на капацитет по отношение на държавна помощ е от категориите на абсолютните изисквания за законосъобразност. За нея трябва *ex officio* да следи както ръководството на организацията, така и вътрешния одит, инспекторатите, служителите с юридическо образование, както и всеки служител, който има задължения във връзка с материята за държавните помощи. Глава девета „Административнонаказателни разпоредби“ от ЗДП не съдържа изрична санкционна разпоредба за нарушаването на изискването на капацитет по смисъла на чл.18. Това е така, защото изпълнителното деяние за реализирането на административнонаказателната отговорност е много разтегливо и е от рода на бездействиата. Поради тези причини то трудно би било описано в Акта за установяване на административно нарушение (АУАН).

За сметка на това пък, **която и да е санкция** по Глава девета от ЗДП би могла да се предизвика от нарушаване на изискването за капацитет. Неналичието на същия по пътя на доминото би довел до нарушаване на диспозитивите на която и да е разпоредба от ЗДП. Когато тези разпоредби са посочени в хипотезите на административнонаказателните норми по Глава девета, последната част от структурата на правната норма – санкцията, би трябвало да влезе в сила.

Що се касае обаче до изискването за поддържане и съхраняване на информация по чл.19 от ЗДП, Глава девета от ЗДП има ясен фокус върху това правило. А то указва, че администраторът на помощ е длъжен да поддържа и съхранява информацията за извършените от него действия, свързани с предоставените държавни помощи и минимални помощи, като отговаря за нейната достоверност. Това става по начин, по който

всички документи, които администраторите на помощ представят в Министерството на финансите се съставят на български език, а когато са съставени на чужд език - придружени с превод на български език. Времето проекция също е важна - срокът за съхранение на информацията е не по-кратък от 10 години, считано от датата на последното предоставяне на помощ по схема за държавна помощ или минимална помощ или от датата на предоставяне на индивидуална държавна помощ или минимална помощ. Предвидени са и особени случаи – при помощ, предоставяна на части, срокът започва да тече от датата на последно предоставената част.

Достъпът до тази информация също е регламентиран - при поискване достъп до информацията или до част от нея се предоставя на лица, определени от министъра на финансите или от Европейската комисия, във вида и в срока, указани в искането. Санкционното правоотношение се развива на базата на изпълнително деяние „неизпълнение по съхраняване на информация“ по смисъла на чл. 69 от ЗДП. За да не достигне въобще до такива санкции, контролните и одитните дейности в организацията трябва да са създали предварителни условия за пълно, точно и навременно спазване на изискванията по съхраняване на информацията във връзка с държавните помощи.

Четвърто, би трябвало да е наличен предварителен контрол за законосъобразност във връзка с държавните помощи, който може да се извършва от назначени за целта финансови контролори или други лица, определени от ръководителя на организацията. Това могат да са както служители от организацията, така и външни експерти/консултанти. Това касае приложението на целия ЗДП, но най-категорично касае чл.36 от закона, който визира изискването за правила и механизъм за предоставяне на държавните помощи. Разпоредбата постановява, че администраторът на помощ е длъжен в акта за предоставяне на минимална помощ или помощ, освободена от задължението за уведомяване с акт на Съвета на Европейския съюз или на Европейската комисия, да определи правилата за прилагане на условията за нейното предоставяне и за контрол, както и механизъм за установяване на неправомерно получена минимална помощ. Правилата и механизмът може да се предоставят предварително на министъра на финансите, съответно на министъра на земеделието, храните и горите за изразяване на становище и/или за даване на указания.

Обратно - липса на правила и механизъм по отношение на държавните помощи ангажират административнонаказателната отговорност по чл. 73 от закона. Контролните и одитни дейности в организацията в публичния сектор въобще не би трябвало да дават възможност за наличието на такава липса. Самото й съществуване говори за **лошо управление, придружено с ниски или несъществуващи стандарти за одитна и контролна дейност** в самата организация.

Пето, би трябвало вече да е отпочнало провеждането на правен и административен одит по материята на държавните помощи, но най-малкото в горните четири направления. Организацията в публичната сфера имат достатъчен кадрови, информационен и процедурен капацитет да извършат такъв одит. Най-общо казано, без значение от формата, наименованието и подхода към този одит, той би трябвало да се разбира като дейност по увереност чрез изразяването на одиторско мнение за това дали организацията в публичния сектор е отговорила на всички съществени аспекти на съответствие с приложимата правна рамка в областта на държавните помощи.

Тук много важен е процесът по **обучение във връзка с държавните помощи** и по отношение на всеки служител от администрацията, който би имал досег с тази правна, бюджетна и организационна материя. Писмените процедури, разделянето на отговорностите, правилата за достъп до активите и информацията, предварителният контрол за законосъобразност и всички други аспекти на държавните помощи са невъзможни за реализация, ако няма **подготвен персонал**, запознат с тази проблематика.

По характера си същата е сравнително нова за българската административна действителност, но по-важното е, че тя е **многоаспектна, еластична, динамична, податлива на тълкуване и сложна в изключително висока степен на експертност**. Затова, този условен в наименованието си правен и административен одит трябва да подхожда систематично и последователно (по нормативната систематика и последователност на националното законодателство), същностно и разбиращо (от гледна точка на Европейското право) и при най-високи управленски, правни, бюджетни и одитни стандарти (отчитайки изключителната специфика на материята за държавните помощи въобще).

От своя страна, ръководствата на организацията в публичния сектор би трябвало да се доверят на

този правен и административен одит и да приемат незабавни действия по изпълнение на неговите препоръки и предложения. Това е така, защото общата отговорност по смисъла на чл. 66 от ЗДП може да се реализира **за всяко изпълнително деяние поотделно**, т.е. изразът „в нарушение на правото на Европейския съюз или на българското законодателство“ би трябвало още сега да се разбира и тълкува **като една абстрактна правна негативна ситуация, попадаща в границите на цялостната регламентация**. Наличието на каквото и да е нейно проявление автоматично води до развитие на санкционно правоотношение, основано на чл.66 от ЗДП.

Организациите в частния сектор

Още тук би трябвало да се изясни, че организацията в частния сектор поначало попадат в категорията „получател на държавна помощ“ по смисъла на единствената разпоредба – чл.20 в Глава четвърта от ЗДП. Макар и от чисто практическа точка да биха били рядкост, от чисто юридическа страна е възможно и организациите в частния сектор да могат да бъдат „администратор на помощ“ по смисъла на чл.9 от ЗДП. Това се налага от граматическото, смислено и систематично тълкуване на разпоредбата във всичките й аспекти, но най-вече от думата „лице“, което от юридическа страна реферира към който и да е правен субект, независимо от правно-организационната му форма или същност. В тези редки изключения на администратор на държавна помощ – организация в частния сектор, трябва да се търсят насоките по-горе, в раздела „Организации в публичния сектор“. По-надолу организациите в частния сектор ще бъдат разглеждани като потенциални получатели на държавна помощ.

Първо, трябва да са налични разписани писмени процедури за разрешаване и одобряване за кандидатстване и получаване на държавни помощи. Това е така, защото въпреки всички очевидни преимущества за предприятието по смисъла на чл.20 от ЗДП във връзка с чл.15 от Търговския закон (ТЗ) са възможни и други, неблагоприятни за организацията икономически и юридически последици. Не случайно ЗДП в чл.20, ал.1 има автономна дефиниция за предприятие, а именно - всяко лице, което осъществява икономическа дейност без значение на неговата правноорганизационна форма, статут и начин на финансиране, независимо от това дали същото формира и разпределя печалба.

Също тук би трябвало да се отчита облагодетел-

стването от тази помощ – отново по смисъла на чл.20 от ЗДП във връзка с чл.4, ал.1 от Закона за юридическите лица с нестопанска цел (ЗЮЛНЦ), който изрично отразява възможност за „данъчни и други финансови и икономически облекчения, както и финансирания при условия и по ред, определени в съответните специални закони и при съобразяване с правилата по държавните помощи“.

Макар и почти невероятна като проявление, напълно е възможна правната конструкция на съвпадения на облагодетелстване и по чл.20 от ЗДП и по чл.83а, ал.1 от Закона за административните нарушения и наказания (ЗАНН). Последната цитирана разпоредба най-общо касае хипотези на обогатяване или възможност за обогатяване на юридическо лице от престъпление по лимитативно изброени престъпления от Наказателния кодекс (НК), когато съставомерните действия са извършени когато са извършени от лица, овластени да формират волята на юридическото лице, да го представляват или са в негов контролен или надзорен орган, както и от който и да е работник или служител, на който юридическото лице е възложило определена работа, когато престъплението е извършено при или по повод изпълнението на тази работа.

Точно тук идва особено тежката неблагоприятна последица за предприятието (юридическото лице) – налагане на имуществена санкция до 1 000 000 (един милион) лв., но не по-малко от равностойността на облагата, когато тя е имуществена. Правилото продължава в смисъл, че тази санкция в горния размер се налага и когато облагата няма имуществен характер или размерът ѝ не може да се установи. Отново, макар и само хипотетично, такава правна конструкция би била абсолютно възможна и приложима в случай например на корупционни престъпления във връзка с предоставянето и получаването на държавни помощи. В обобщение на казаното дотук - писмените процедури за разрешаване и одобряване за кандидатстване и получаване на държавни помощи би трябвало да отчитат всички потенциални предимства и недостатъци на държавните помощи за съответната организация в частния сектор.

Второ, трябва да е налице предварително писмено разделяне на отговорностите във връзка с държавните помощи по начин, който не позволява един служител едновременно да има отговорност по одобряване на кандидатстване или приемане за държавна помощ, изпълнение на действия и задачи във връзка с държавната

помощ, осчетоводяване и контрол на парични потоци и материални активи, имащи отношение към държавната помощ. Това разделяне (*Separation of Duties*) би могло да стане по всички възможни вътрешноведомствени способности и форми – писмени политики, стратегии, планове, стандарти, принципи, правила и други подобни, както и с изрични заповеди на ръководството.

Това е така, защото материята за държавните помощи е едновременно много сензитивна от политическа, социална и икономическа гледна точка, но също и много уязвима от гледна точка на корупционни практики (поради преразпределяне на обществен ресурс). Пренебрегването на това разделяне на отговорностите във връзка с държавните помощи (*a.k.a. "Segregation of duties"*) би могло да постави под риск цялата организация в публичния сектор, и да ангажира управленската отговорност чрез юридическия принцип на личната отговорност във всичките ѝ проявления – имуществена, дисциплинарна, административнонаказателна и наказателна.

Трето, трябва да има писмено разписани правила за достъп до активите и информацията, които биха могли да реферират към държавни помощи. Това е особено важно с оглед на правилата на алинеи трета, четвърта и пета на чл.20 от ЗДП. Те са в смисъл, че когато предприятието осъществява едновременно икономическа и неикономическа дейност, то може да се разглежда като получател на държавна помощ или минимална помощ само по отношение на икономическата му дейност, при условие че икономическата и неикономическата дейност са напълно отделени финансово-счетоводно по отношение на активите, пасивите, приходите и разходите от дейностите, и/или е налице фактическо обособяване на съответните дейности чрез отделен субект.

Също така, когато мярката за помощ се реализира чрез едно предприятие, но икономическа изгода от помощта получава и друго предприятие, размерът на държавната помощ или на минималната помощ се определя съобразно изгодата, която получава всяко от предприятията. А когато след предоставяне на държавна помощ или минимална помощ, което не е извършено при пазарни условия, икономическата изгода от помощта премине върху друго предприятие, същото се смята за получател на държавна помощ или минимална помощ. По друг начин казано – писмено разписаните правила в горния смисъл са нужни за пълна, адекватна и навременна

информация за ръководството на организацията в частния сектор по всички въпроси на държавните помощи.

Четвърто, трябва да е налице предварителен контрол за законосъобразност във връзка с държавните помощи, който може да се извършва от назначени за целта финансови контролори или други лица, определени от ръководителя на организацията. Тук би трябвало да се отчита и юридическото и данъчно третиране по смисъла на чл.49, ал.1 от Закона за корпоративното подоходно облагане (ЗКПО) - репутацията, възникнала в резултат на бизнес комбинация, не е данъчен амортизируем актив.

Макар и не за данъчни цели, с оглед на пазарната тежест и евентуални придобивания, вливания и сливания, репутацията във връзка с държавните помощи има своето важно значение (което и отчитат националните счетоводни стандарти, както и международните стандарти за финансово отчитане). Точно във връзка с репутацията, печалбата и изгодата от евентуална държавна помощ би трябвало да се обърне сериозно внимание на правилото на чл.20, ал.4 от ЗДП, както бе отразено по-горе - когато мярката за помощ се реализира чрез едно предприятие, но икономическа изгода от помощта получава и друго предприятие, размерът на държавната помощ или на минималната помощ се определя съобразно изгодата, която получава всяко от предприятията.

Логично, този предварителен контрол за законосъобразност би касал не само правилата за защита на конкуренцията и законосъобразността на държавните помощи, но и всички производни юридически проблеми във връзка с търговското, облигационното, данъчното, счетоводното, финансовото законодателство, както и с административното съответствие.

Пето, провеждането на правен и административен одит по материята на държавните помощи (най-малкото в горните четири направления). Именно правното и административно съответствие (*Compliance*) е от ключово значение за всяка организация в частния сектор. Точно тук е мястото на одиторите и юристите, на които ръководството на организацията разчита за провеждането на наблюдение, систематизиране и анализ във връзка със съблюдаването на правилата, създадени от законодателя (*Hard Law*) или от съответната администрация (*Soft Law*).

В материята за държавни помощи *Hard Law* е много обстоятелствено, както на базата на Европейското право, така и при действието на тук разглеждания нов български Закон за държавните помощи. Проблемно обаче е *Soft Law* при държавните помощи, което се открива в безбройните политики, практики, тълкувания, насоки, възгледи, мнения, становища и други подобни на администрацията. Същите, макар и незадължителни по начало, всъщност са обвързващи от практическа страна правните субекти, в своя интерпретационен живот. Именно затова правният и административен одит на организациите в частния сектор е повече от задължителен, що се касае за материята във връзка с кандидатстването и получаването на държавните помощи.

Заклучение

Новата правна уредба в Закона за държавните помощи поставя и допълнителни изисквания (в сравнение с предходните правни режими) към субектите в българската правна система. Изрично трябва да се напомни обаче, че според § 4 от Допълнителните разпоредби на ЗДП, в срок до една година от влизането в сила на закона Министерският съвет приема правилник за прилагането на закона, а министърът на финансите приема наредбата по чл. 15, ал. 2, като до приемането, съответно издаването на тези актове се прилагат действащите подзаконовни нормативни актове, доколкото не противоречат на закона.

Организациите и в публичния, и в частния сектор би трябвало да съобразят още сега всички изисквания на законодателя към тях в тази приоритетна за съществуването на Европейския съюз юридическа материя.

Именно затова контролните и одитни дейности в организациите по отношение на държавните помощи се явяват важна гаранция за навременното, точно и пълно съответствие на актовете и действията им със законовите изисквания в тази област на правно регулиране. Скъпото очакване е настоящето изложение да послужи като първоначални насоки за професионални усилия и бързи резултати при подобни реални проявления на съществуването на организациите.